

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

Tilintarkastusyhteisö A:n ja KHT B:n toiminta Sähkö Oyj:n (konkurssissa) tilintarkastuksessa tilikaudella 1.1.–31.12.2021 ym.

Tilintarkastuslautakunnan päätös 2/2025

Päätöksen diaarinumero: 2/2025

Asian vireilletulo

Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) tilintarkastusvalvonta on julkisuudessa esillä olleiden tietojen sekä Kilpailu- ja kuluttajaviraston edustajien kanssa käytyjen keskustelujen perusteella ottanut oma-aloitteisesti tutkinta-asiana käsiteltäväksi Sähkö Oyj:n lakisääteisen tilintarkastuksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2021. Tilintarkastajana on toiminut Tilintarkastusyhteisö A ja päävastuullisena tilintarkastajana KHT B. Julkisuudessa esiintyneiden tietojen mukaan Sähkö Oyj:n ja sen ruotsalaisen sisaryrityksen Sähkö Ab:n tekemien johdannaissopimusten tuottoja oli tuloutettu USA:ssa sijaitsevaan emoyritykseen noin 40 M€ ennen Sähkö Oyj:n konkurssia vuonna 2022. Tämä on osaltaan antanut aiheen tarkastella tilintarkastuksen asianmukaisuutta ennen konkurssia. PRH:n tilintarkastusvalvonta on pyytänyt Tilintarkastusyhteisö A:ltä selvitystä ja vastauksia PRH:n selvityspyynnössä 1.12.2022 esitettyihin kysymyksiin.

Asian rajaus

PRH:n tilintarkastusvalvonta on rajannut asian käsittelyn siten, että tutkinta kohdistuu tilikauden 1.1.–31.12.2021 tilintarkastukseen. Tilintarkastusyhteisö A ei ole toiminut Sähkö Oyj:n tilintarkastajana eikä KHT B päävastuullisena tilintarkastajana tilikaudella 1.1.–31.12.2022.

Tilintarkastajan selvitys

KHT B:n selvitys lausunnosta

KHT B on 23.12.2022 antanut PRH:n tilintarkastusvalvonnalle selvityksen, jossa hän on antanut vastauksensa PRH:n tilintarkastusvalvonnan selvityspyynnön kysymyksiin.

1 Selvitys tiivistetysti tilikausien 2021 ja 2022 lakisääteisen tilintarkastuksen kulusta lausunnosta

KHT B on kertonut, että Sähkö Oyj valitsi keväällä 2021 Tilintarkastusyhteisö A:n yhtiön tilintarkastajaksi tilikaudelle 2021. Tilintarkastus aloitettiin asiakkaan toimitiloissa 24.8.2021 aloituspalaverilla. Yhtiön entisen tilintarkastajan kanssa käytiin Teams-keskustelu 17.9.2021, jossa käytiin normaalit keskustelut tilintarkastajan vaihtumiseen liittyen (esimerkiksi toimeksiannon riskit).

KHT B teki tilikauden aikaista tarkastusta tarkastustiimillä tarkastussuunnitelman mukaisesti syyskuussa 2021. Tarkastustiimiin kuuluivat päävastuullisen KHT B:n lisäksi kaksi avustavaa tarkastajaa, joista toinen oli myös KHT-tarkastaja. Lisäksi yhtiön tietojärjestelmiin suoritettiin riskikartoitusta myös Tilintarkastusyhteisö A:n IT-asiantuntijan toimesta, josta asiakkaalle luovutettiin erillinen raportti 15.12.2021 päiväyksellä koskien tietoturva-asioita. Tilinpäätöstarkastus toteutettiin ajanjaksolla helmikuun loppu-huhtikuun 2022. Tilintarkastuskertomus annettiin 26.4.2022.

KHT B sai yhtiön toimitusjohtajalta puhelinsoiton elokuussa 2022. Puhelussa toimitusjohtaja kertoi, että yhtiö on emoyhtiön päätöksellä lopettamassa toimintansa Suomessa, ja sähkönmyyntiin

asiakassopimukset on irtisanottu. Sovittiin, että KHT B seuraa yhtiön tilannetta, eikä tilintarkastusta tilikauden 2022 tilintarkastusta aloiteta ennen kuin yhtiön toiminnan jatkuminen varmistuu tilikauden 2022 osalta. Syksyn 2022 aikana toimitusjohtaja oli KHT B:hen useita kertoja yhteydessä yrityksen tilanteesta. Keskusteluissa tuli myös ilmi se, että Kilpailu- ja kuluttajavirasto oli lähestynyt yhtiötä ja pyytänyt tilintarkastajalta lausuntoa yhtiön sähkönhankinnan suojaussopimukseen liittyen. KHT B sai pyytämänsä lisäaineiston vuoden 2021 tilinpäätöksessä esitettyihin suojaussopimukseen liittyvästä sopimusaineistosta käyttöön syyskuun 2022 lopussa. Aineiston läpikäynnin jälkeen KHT B antoi lausunnon yhtiölle 3.10.2022.

Koska syksyn 2022 aikana oli käynyt ilmi, että yritys on mahdollisesti ajautumassa konkurssiin, päädyttiin siihen, että tarkastajat eivät aloita tilikauden 2022 tilintarkastusta. KHT B kommunikoi tämän yhtiön toimitusjohtajalle. Tilintarkastusyhteisö A:n tarkastajat eivät ole tehneet Sähkö Oyj:n tilikauden 2022 tilintarkastusta, eikä siitä siten ole olemassa myöskään työpapereita.

2 Selvitys raporteista, joita KHT B on antanut Sähkö Oyj:lle tilintarkastajan ominaisuudessa tilikausilta 2021 ja 2022

Tilikaudelta 2021 on annettu tilintarkastuskertomus 26.4.2022. KHT B on toimittanut yritykselle tietoturvan alkukartoituksen raportin 15.12.2021.

Tilikauden 2022 aikana on Sähkö Oyj:n hallitukselle toimitettu lausunto (3.10.2022), joka laadittiin Kilpailu- ja kuluttajaviraston Sähkö Oyj:ltä pyytämää selvitystä varten. Selvityspyyntö liittyi yhtiön tilinpäätöksessä 31.12.2021 esitettyihin sähkönhankinnan suojauksiin liittyviin suojaussopimuksiin.

3 Toimet, joita KHT B on tehnyt tilintarkastajan ominaisuudessa Sähkö Oyj:n konkurssiin asettamisen jälkeen tai antanut Sähkö Oyj:hin liittyviä raportteja tai toimittanut palveluja Sähkö Oyj:n konkurssipesän hallinnolle, osakkeenomistajille tai konserniyhtiöille

KHT B sai yhteydenoton 10.11.2022 Sähkö Oyj:n pesänhoitajaksi määrätyltä asianajotoimistolta ja pyynnön keskustella heidän kanssaan yhtiön tilanteesta. KHT B piti pesänhoitajan kanssa lyhyen Teams-palaverin 11.11.2022, jossa he kävivät yleisellä tasolla yhtiön tilannetta läpi. KHT B toimitti asianajotoimistolle myös tähän palaveriin liittyen Sähkö Oyj:n julkisistakin lähteistä saatavilla olevan yhtiön allekirjoitetun 2021 tilinpäätöksen sekä tilintarkastuskertomuksen. Mitään muita dokumentteja/raportteja KHT B ei ole toimittanut mainituille tahoille tai tehnyt muita toimenpiteitä tilintarkastajan ominaisuudessa.

4 Tilintarkastajan työpaperit tilikausilta 2021 ja 2022

Vastauksena työpapereita koskevaan PRH:n tilintarkastusvalvonnan pyyntöön KHT B on todennut, että työpaperit tilikaudelta 2021 ovat luettavissa tilintarkastusyhteisön työpaperityökalusta, johon PRH:lle on annettu katseluoikeudet. Tilikaudelta 2022 ei ole olemassa työpapereita, sillä tilintarkastusta ei aloitettu kyseistä tilikautta koskien.

5 Selvitys siitä, minkä konserniyhtiön nimissä Sähkö Oyj:n tilinpäätöksessä per 31.12.2021 liitetiedoissa mainitut johdannaissopimukset ovat

Yhtiön tilinpäätöksen 2021 liitetiedoissa esitettävät johdannaissopimukset, jotka on kohdennettu Sähkö Oyj:n sähkön oston volyymeihin, on todettu olevan Sähkö Ab:n nimissä. KHT B on viitannut seuraavaan tilinpäätöksen tekstiin liitetiedoista.

Sähköjohdannaiset

Yhtiö suojautuu sähkön hinnan muutoksilta sähköjohdannaissopimuksilla, joilla suojataan hankintaennusteisiin perustuvaa sähkön ostoa. Yhtiö hankkii kaiken fyysisen sähkönsä spot hintaisena joko pohjoismaisessa sähköpörssissä, jossa yhtiöllä on johdannaissopitio suoraan sekä välillisesti sisaryhtiönsä kautta. Tilinpäätös on laadittu perustuen siihen, että yhtiön sähköjohdannaiset on tehty suojaustarkoituksessa. Sähkönsuojausten realisoituneet erät kirjataan tuloslaskelman sähkönhankintakuluihin. Suojaustarkoituksessa tehtyjen sähköjohdannaisten realisoimattomia arvonmuutoksia ei kirjata kirjanpitoon, vaan ne esitetään liitetiedoissa.

6 Selvitys siitä, miten KHT B on tilintarkastuksessa varmistanut, että edellä kohdassa 5 mainitut johdannaissopimukset ovat Sähkö Oyj:n taseen ulkopuolisia vastuuta, eli todellisia saamisia ja velkoja kyseiseltä konserniyhtiöltä (viittaus asianomaiseen tilintarkastuskansion kohtaan)

Sähkö Oyj:llä on ollut vastaavalla tavalla tehty sähköhankinnan suojaussopimukset tehtynä välillisesti sisaryhtiön kautta (Ruotsin yhtiö) jo ennen kuin Tilintarkastusyhteisö A/KHT B tuli yhtiön tilintarkastajaksi. Suojausten toteuttamistavasta on maininta 2021 tilinpäätöksen liitetiedoissa. Suojausten teosta on keskusteltu myös entisen tilintarkastajan kanssa palaverissa 17.9.2021.

Johdannaissopimukset on käsitelty taseen ulkopuolisina vastuina, eikä vastuista Suomen kirjanpitolain 5 luvun 2 §:n mukaisesti kirjata saamisia ja velkoja vaan niiden tuotot ja kulut kirjataan ajan kulumisen mukaan sitä mukaan, kun ne ovat realisoituneet ja maksettu sopimusten mukaisesti. Saamiset ja velat liittyvät yhtiön ja sen sisaryhtiön välisiin transaktioihin, koska sisaryhtiö on tehnyt kyseiset sähköhankinnan suojaussopimukset.

Tilikauden 2021 tilintarkastuksessa johdannaisia on läpikäyty palaverissa asiakkaan kanssa sekä tehty dokumentaatio prosessin kulusta. Dokumentaatiosta ilmenee, että sähköhankinnan suojaukset on tehnyt Ruotsin sisaryhtiö.

Dokumentissa on myös läpikäyty kirjanpitoikäytäntö. Sieltä ilmenee, että esimerkiksi realisoituneet sähköhankinnan suojausten rahavirrat kirjataan kirjanpitoon I/C tapahtumina, sekä että yhtiö laatii kuukausittain realisoituneista eristä laskun Ruotsin yhtiölle (Sähkö Oyj maksoi pörssihinnan hankinnasta ja sai sisaryhtiöltä tai maksoi pörssisähköhinnan ja suojaussopimuksen välisen erotuksen). Suojaustoimintaa ohjasi konsernitason Risk management policy.

KHT B varmisti tilinpäätöstarkastuksessa liitetiedoissa esitetyt tiedot sähköhankinnan suojauksista liitetietotositteisiin. Kyseiset liitetietotositteet löytyvät työpapereista. Tilinpäätöstarkastuksen huomioiden mukaisesti KHT B suositteli myös yritystä lisäämään edellisestä vuodesta liitetiedoissa esitettäviä, sähköhankinnan suojauksiin liittyviä, tietoja. Yritys lisäsi tilintarkastajan suositusten mukaisesti tietoja tilinpäätöksen liitetietoihin.

KHT B katsoi yhtiön tilikauden 2021 tilintarkastuksessa tehtyjen tarkastustoimenpiteiden perusteella, että yhtiön sisaryhtiön tekemät, Suomen yhtiön sähköhankintaan liittyvät johdannaissopimukset, ovat yhtiön kirjanpidon ja laskutusten perusteella suojanneet yhtiön sähköhankinnan hintaa ja täten ne ovat käsitelty yhtiön kirjanpidossa asianmukaisesti ja siten myös niiden esittämistapa tilinpäätöksen liitetiedoissa on asianmukaista. Suojaukset on tehty toisen konserniyhtiön toimesta ja nimissä eikä konsernin sisäisestä toimesta ole olemassa sopimusta. Ensisijaisesti kyseisten sopimusten suojaavuus tulee arvioitavaksi kyseisen sopimukset tehneen Ruotsin sisaryhtiön kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä. Toisaalta Sähkö Oyj:n kirjanpito ja laskutus osoittavat, että sen osalta sisaryhtiön tekemät suojaukset ovat toimineet konserniyhtiöiden välisinä veloituksina ja hyvityksinä. Sähkö Oyj:n näkökulmasta ratkaisu on ollut sen sähköhankintaa suojaava ratkaisu. Kun suojaussopimukset ovat olleet Ruotsin sisaryhtiön nimissä suojaussopimusten realisoitumattomia arvoja ei olisi voitu kirjanpitolain säännösten perusteella kirjata yhtiön tuloslaskelmaan ja taseeseen. Liitetiedon antaminen konsernin sisäisesti järjestetystä sähköhankinnan suojaustoiminnasta sekä sopimusten markkina-arvoista on asianmukainen toimenpide Sähkö Oyj:n tilinpäätöksen kannalta.

7 Selvitys siitä, miten KHT B on tarkastanut tilikauden 2021 tilintarkastuksessa konserniyhtiöiden väliset lyhytaikaiset saamiset ja velat, onko KHT B:llä ollut tietoa miltä konserniyhtiöiltä noin 4,452 miljoonan euron saamiset ovat ja mihin ne liittyvät

KHT B on kertonut, että tilintarkastajat ovat pyytäneet konsernin sisäisen vahvistuksen liittyen konserniyhtiöiden välisiin saamis- ja velkasaldoihin.

Konsernin sisäiset saamiset liittyvät konsernin sisäisissä veloissa olleen negatiivisen saldon (hyvityslaskut sähköhankinnan suojauksiin liittyen) siirtoon sisäisten saamisten puolelle (noin 3,2 M€), jotka selvitetty Ruotsin yhtiön kanssa. 1,2 M€ saaminen liittyy pääomallainan maksamattomaan osaa tilinpäätöksen hetkellä.

Lisäksi tilintarkastajat ovat tarkastaneet uusien pääomallainojen sopimukset sekä niihin liittyvät suoritukset pankin tiliotteille. Osa uudesta pääomallainasta on konvertoitu yhtiön velasta pääomallainaksi. Suomen yhtiön oma pääoma on ollut negatiivinen, ja siksi se on tarvinnut emoyhtiöltä pääomallainaa oman pääoman vahvistamiseksi. Konserni sisäiset velat liittyvät siis suurelta osin emoyhtiöltä saatuihin pääomallainoihin (4,2 M€). Loppuosa velasta on muuta konsernin sisäistä velkaa.

8 Selvitys johdannassopimusten toteutuneista eristä, joita on kirjattu yhtiön kirjanpitoon tilikaudella 2021

Yhtiö on kirjannut kirjanpitoonsa tilikaudella 2021 sähkönhankinnan suojaussopimusten realisoituneita tuottoja (hankinnan kuluoikaisu) noin 6,5 M€. Tuloslaskelma ei ollut lopullinen, vaan siitä korjattiin vielä konsernin sisäisen tilin kautta (saldo pois Suomen yhtiöltä). Realisoituneet hankinnan erät ovat siis konsernin sisäisesti veloitettuja/hyvitettyjä eräiä toteutuneesta sähkönhankinnan suojaamisesta.

9 Kopio Sähkö Oyj:n tilinpäätöksen per 31.12.2021 liitetietotosite 2:sta (Hedge note 2021 – taseen ulkopuoliset johdannaiset)

KHT B on viitannut työpapereihin dokumentoituihin tositteisiin.

10 Miten KHT B on tarkastanut 1.1.2022 alkaneella tilikaudella Sähkö Oyj:n johdannaisia ja niitä koskevat havainnot

1.1.2022 alkaneella tilikaudella ei ole tehty tilintarkastusta, eikä siten tilikauden 2022 johdannaisia ole tarkastettu.

11 Selvitys KHT B:n lausuntoa koskevasta toimeksiannosta (3.10.2022 päivätty tilintarkastajan lausunto, jossa todetaan, että tilinpäätöksen 2021 johdannaiset eivät ole yhtiön nimissä). Lausunnon antamiseen johtaneet perustelut, keskustelut ja toimenpiteet Sähkö Oyj:n edustajien kanssa. Kopiot lausunnosta ja lausunnon antamiseen liittyvistä viesteistä

KHT B:n mukaan toimeksianto tuli puhelinsoitolla. KHT B keskusteli puhelimitse yhtiön toimitusjohtajan kanssa useita kertoja yhtiön liiketoiminnan lopettamiseen sekä suojaussopimuksiin liittyvistä asioista sekä myös tarpeesta saada kyseinen lausunto Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) Sähkö Oyj:ltä pyytämää selvitystä varten. Puhelinkeskustelut pidettiin elokuun lopun ja 3.10.2022 välisenä aikana. Puhelinkeskusteluissa toimitusjohtaja kertoi yhtiön käyvän neuvotteluja KKV:n edustajien kanssa siitä, miten yhtiön toiminnan lopettaminen vaikuttaa yhtiön asiakkaisiin. Keskusteluissa hän myös kertoi, että KKV on läpikäymässä yhtiön sähkönhankinnan suojaussopimuksia sekä yhtiön toiminnan loppumisen vaikutuksia yhtiön rahavirtoihin johdannaisopimusten päättämiseen liittyen. Syyskuun aikana KKV oli toimitusjohtajan mukaan ilmaissut toiveensa saada myös yhtiön tilintarkastajalta lausunto näiden suojaussopimusten käsittelystä sekä nimenomaan siitä, kenen nimissä sopimukset oli tehty. Tähän liittyen toimitusjohtaja pyysi KHT B:tä antamaan lausunnon. KHT B:n tarkastettua tilintarkastusyhteisön laadunvalvontaryhmältä (suullisesti), että Tilintarkastusyhteisö A voi kyseisenlaisen lausunnon yhtiölle antaa, KHT B pyysi toimitusjohtajaa toimittamaan KHT B:lle kaikkiin vuoden 2021 tilinpäätöksen liitetiedoissa esitettyihin sähköjohdannaisiin liittyvät sopimukset.

KHT B sai tuona aikana toimitusjohtajalta kolme sähköpostia, joissa hän toimitti KHT B:n pyytämiä sopimustietoja tehtyihin suojaussopimuksiin liittyen. KHT B itse lähetti hänelle neljä viestiä, mukaan lukien lausunnon sekä lopullisen, hieman alkuperäisestä korjatun lausunnon 3.10.2022. Kyseiset sähköpostiviestit ovat KHT B:n selvityksen liitteinä.

12 Selvitys siitä, onko KHT B tarkastanut Sähkö Oyj:n kvartaaliraportointia tilikausina 2021 ja 2022. Mitä tietoja ja miten Sähkö Oyj on toimittanut emoyhtiölle

KHT B on todennut, ettei Tilintarkastusyhteisö A ole tarkastanut tilikaudella 2021 yhtiön kvartaaliraportointia, eikä hän siten pysty kertomaan mitä tietoja yhtiö on emoyhtiölle raportoinut. Tilikaudella 2022 Tilintarkastusyhteisö A ei ole tehnyt tilintarkastusta.

Tilintarkastusyhteisö A:n selvitys

Tilintarkastusyhteisö A on 23.12.2022 antanut PRH:n tilintarkastusvalvonnalle selvityksen, jossa se on vastannut PRH:n tilintarkastusvalvonnan kysymykseen siitä, miten se on varmistanut kyseiseen toimeksiantoon päävastuullisen tilintarkastajan käyttöön riittävät resurssit, tuen ja valvonnan. Tilintarkastusyhteisö A on kertonut vastauksenaan, että Tilintarkastusyhteisö A:llä ja esimiehillä on mahdollisuus seurata toimeksiantojen resursointia ja toteutumista toiminnanohjausjärjestelmän avulla. Value Frame -järjestelmän vuositietoja käytetään myös apuna töiden allokoinnissa.

Päävastuulliset tilintarkastajat vastaavat siitä, että asiakkaan tarkastustiimi vastaa määrältään ja ammattitaidoltaan toimeksianton laajuutta ja vaatavuutta. Kyseessä olevassa tapauksessa tarkastuksen on suorittanut KHT B yhdessä toisen KHT-tilintarkastajan sekä avustavan tarkastajan kanssa.

Tilintarkastusyhteisö A katsoo, että se on valvonut KHT B:tä tarkastustoimeksiannossa ja asettanut käytettäväksi tilintarkastustiimiin riittävän määrän resursseja tarkastelussa olevalla kaudella.

Tilintarkastusyhteisö A:llä ei ole lisättävää KHT B:n vastauksiin PRH:n tilintarkastusvalvonnan esittämiin kysymyksiin. Tilintarkastusyhteisö A katsoo, että KHT B yhdessä tarkastustiimin kanssa on suorittanut tarkastustoimenpiteet. KHT B on vastannut esitettyihin kysymyksiin asianmukaisesti.

Muu aineisto

PRH:n tilintarkastusvalvonta on saanut tietoteknisellä yhteydellä tilintarkastajan dokumentaation tilikauden 2021 tilintarkastuksesta (Tilintarkastusyhteisö A:n tilintarkastustyökalu, ja siihen annetut oikeudet Sähkö Oyj:n tilikauden 2021 työpäpaperikantaan).

Ratkaisu

Tilintarkastuslautakunta antaa KHT B:lle varoituksen. Tilintarkastusyhteisö A:n toiminta ei anna aiheutta toimenpiteisiin.

Perustelut

1 Tapahtumien kulku

1.1 Lakisääteinen tilintarkastus

Tilintarkastusyhteisö A:n on toiminut Sähkö Oyj:n tilintarkastajana ja KHT B sen nimeämänä päävastuullisena tilintarkastajana tilikaudella 1.1.–31.12.2021. Tilintarkastusyhteisö A on valittu tilintarkastajaksi Sähkö Oyj:n ylimääräisessä yhtiökokouksessa 15.9.2021.

Tilintarkastusyhteisö A, KHT B päävastuullisena tilintarkastajana on antanut tilikauden tilintarkastuksesta 26.4.2022 päivätyn tilintarkastuskertomuksen. Tilintarkastuskertomuksen lausunto-osa koskee tilinpäätöstä ja on sisällöltään vakiomuotoinen (mukauttamaton).

Tilikaudelta 1.1.-31.12.2022 Tilintarkastusyhteisö A ei ole tehnyt tilintarkastusta.

1.2 Lausunto 3.10.2022

KHT B on antanut Tilintarkastusyhteisö A:n nimissä Sähkö Oyj:n hallitukselle osoitetun 3.10.2022 päivätyn lausunnon, jota on korjattu samalle päivälle päivätyllä uudella lausunnolla.

Lausunto kuuluu: ”Sähkö Oyj on toimittanut meille Kilpailu- ja kuluttajaviraston yhtiöltä pyytämää selvitystä varten yhtiön tilinpäätöksessä 31.12.2021 esitettyihin sähkönsuojauksiin liittyvät suojaussopimukset. Annamme lausunnon suojaussopimukset tehneestä tahosta. Lausuntona esitämme, että yhtiöllä ei ollut nimissään yhtiön tilinpäätöksen 31.12.2021 liitetiedoissa esitettyihin sähkönsuojauksiin liittyviä suojaussopimuksia.”

Korjattu lausunto kuuluu: ”Sähkö Oyj:n konserniyhtiö on toimittanut meille Kilpailu- ja kuluttajaviraston Sähkö Oyj:ltä pyytämää selvitystä varten yhtiön tilinpäätöksessä 31.12.2021 esitettyihin sähkönsuojauksiin liittyviä suojaussopimuksia.”

suojauksiin liittyvät suojaussopimukset. Lausuntona esitämme, että Sähkö Oyj:llä ei ollut nimissään yhtiön tilinpäätöksen 31.12.2021 liitetiedoissa esitettyihin sähkön suojauksiin liittyviä suojaussopimuksia.”

1.3 Konkurssi

Sähkö Oyj (”Yhtiö”) on asetettu konkurssiin 9.11.2022 Helsingin käräjäoikeuden päätöksellä. Konkurssi on merkitty kaupparekisteriin 10.11.2022.

2 Sovellettavat säännökset

2.1 Tilintarkastuslaki ja hyvä tilintarkastustapa

Tilintarkastuslain (TTL) 7 luvun 2 §:n mukaan tilintarkastusvalvonta valvoo, että tilintarkastajat toimivat tilintarkastuslain mukaisesti. Suorittaessaan tilintarkastuslain 3 luvun 1 §:n mukaista tilintarkastusta tilintarkastajan on toimittava hyvän tilintarkastustavan mukaan (TTL 4:3). Hyvään tilintarkastustapaan kuuluu velvollisuus noudattaa kansainvälisten tilintarkastusstandardien pääperiaatteita.

Tilintarkastajan on noudatettava ammattieettisiä periaatteita (TTL 4:1). Tilintarkastajan on suoritettava tehtävänsä ammattitaitoisesti, rehellisesti, objektiivisesti ja ammatillinen kriittisyys säilyttäen sekä huolellisesti yleinen etu huomioon ottaen. Suorittaessaan tilintarkastuslain 3 luvun 1 §:n mukaista tilintarkastusta tilintarkastajan on toimittava hyvän tilintarkastustavan mukaan (TTL 4:3).

Tilintarkastajan on raportoitava lakisääteisestä tilintarkastuksesta tilintarkastuslain 3 luvun 4-7 §:ien mukaisesti. Tilintarkastuskertomus on keskeisin tilintarkastajan raportti (TTL 3:5).

Tilintarkastuskertomuksessa on annettava lausunto siitä: 1) antaako tilinpäätös noudatetun tilinpäätössäännösten mukaisesti oikean ja riittävän kuvan yhteisön tai säätiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta; 2) täyttääkö tilinpäätös lakisääteiset vaatimukset; 3) onko toimintakertomus laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti; 4) ovatko tilikauden toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot yhdenmukaisia. Jos tilintarkastaja toteaa, että tilinpäätöksestä puuttuu jokin tieto ja tämä puute on tilintarkastajan arvion mukaan olennainen, hänen tulee mukauttaa tilinpäätöksestä antamaansa lausuntoa (TTL 3:5).

Tilintarkastajan lausunto on vakiomuotoinen, varauman sisältävä tai kielteinen. Jos tilintarkastaja ei voi antaa lausuntoa, tilintarkastajan on ilmoitettava tästä tilintarkastuskertomuksessa (TTL 3:5.3).

Tilintarkastukseen kuuluu hallinnon tarkastus (TTL 3:1), jossa tilintarkastaja tarkastaa yhteisön hallintoa sen arvioimiseksi, onko yhteisön johto toiminut yhteisöä koskevan lain ja yhteisön toimivaltaisen päätöksentekuelimen päätösten mukaisesti ja onko johtohenkilö syyllistynyt tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus.

2.2 Kansainväliset tilintarkastusstandardit

Tilintarkastuslaissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaessaan tilintarkastajan on noudatettava hyvää tilintarkastustapaa, jota kuvaavat kansainväliset tilintarkastusalan standardit (ISA). ISA-standardien sisältämien keskeisten periaatteiden noudattamista on pidettävä osana tilintarkastuslaissa säädettyä hyvää tilintarkastustapaa (KHO 12.2.2020, dnro 3673/2/18).

Tilintarkastuskertomuksen antamisen kannalta keskeisiä ISA-standardeja ovat etenkin:

- ISA 230 Tilintarkastusdokumentaatio
- ISA 250 Säädösten ja määräysten huomioon ottaminen tilintarkastuksessa
- ISA 300-sarjan standardit, jotka koskevat tilintarkastuksen suunnittelua ja riskien huomioon ottamista
- ISA 500 Tilintarkastusevidenssi
- ISA 560 Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat
- ISA 700 Tilinpäätöstä koskevan lausunnon laatiminen ja kertomuksen antaminen

- ISA 705 Riippumattoman tilintarkastajan tilintarkastuskertomukseen sisältyvän lausunnon mukauttaminen
- ISA 720 Tilintarkastajan velvollisuudet muun informaation suhteen

2.3 Hyvä tilintarkastustapa hallinnon tarkastuksessa

Hallinnon tarkastuksesta ei ole velvoittavia tilintarkastusstandardeja. Hallinnon tarkastuksen sisältö perustuu vakiintuneeseen huolellisten ammattihenkilöiden yleisesti noudattamaan käytäntöön ja oikeuskäytäntöön. Tilintarkastaja on velvollinen raportoimaan tarvittaessa hallinnon tarkastuksen päätelmistä TTL 3:5:n mukaisesti.

Hallinnon tarkastus on osa tilintarkastuslain (1141/2015) 3 luvun 1 §:n mukaista tilintarkastusta. Keskeisin säännös hallinnon tarkastuksen kannalta on TTL 3:5.5, jonka mukaan tilintarkastajan velvollisuutena on antaa tilintarkastuskertomuksessa tilintarkastuslain 3 luvun 5 §:n 5 momentin mukainen huomautus, jos sille on säännöksen mukaan aihetta. Säännös määrittelee hallinnon tarkastuksen tavoitteen, sisällön sekä sen, kenen toimintaan hallinnon tarkastus kohdistuu (Suomen Tilintarkastajat ry:n suositus hallinnon tarkastuksesta 17.5.2021.)

Hallinnon tarkastus, kuten muukin tilintarkastus, on luonteeltaan laillisuustarkastusta. Hallinnon tarkastuksessa tilintarkastaja tarkastaa tarkastuskohteen johdon toiminnan lainmukaisuutta. Tilintarkastuksessa ei tule puuttua tarkoituksenmukaisuuskysymyksiin. Hallinnon tarkastus ei kohdistu siihen, kuinka taitavasti hallintoelimet ovat toimineet. Hallinnon tarkastuksessa kyse ei ole johdon toiminnan tuloksellisuuden jälkikäteen tapahtuvasta arvioinnista. Johdon huolimattomasta menettelystä ei ole kysymys silloin, kun päätöksentekohetken olosuhteisiin nähden asianmukaiseen harkintaan ja selvityksiin perustuvat liiketoimintapäätökset jälkikäteen osoittautuvat epäonnistuneiksi. Tilintarkastaja arvioi päätösten lainmukaisuutta eikä ota kantaa liiketaloudellisiin tarkoituksenmukaisuuskysymyksiin. Hallinnon tarkastukseen kuuluva johdon toiminnan huolellisuuden arviointi on tästä syystä suppeampaa kuin yhtiöoikeudellisen business judgement -periaatteen sisältö. (Käsitys on vakiintunut oikeuskäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa. Ks. myös esimerkiksi s. Työ ja elinkeinoministeriön julkaisuja 1/2018: Työryhmän muistio tilintarkastuslain määrätyistä lainkohdista ja hallinnollisen taakan keventämisestä s. 20–21.)

Hallinnon tarkastuksessa tilintarkastajan on arvioitava johdon huolellisuutta. Esimerkiksi tilanteessa, jossa osakeyhtiön hallitus tai toimitusjohtaja on tehnyt merkittävän sopimuksen, tilintarkastajan tulisi selvittää, onko päätöksen tekemisessä noudatettu lakia ja osakeyhtiön yhtiöjärjestystä ja yhtiökokouksen päätöksiä. Sen sijaan tilintarkastajan tehtävänä ei ole arvioida, onko sopimus tarkastuskohteen kannalta tarkoituksenmukainen ja liiketaloudellisesti kannattava (Suomen Tilintarkastajat ry:n suositus hallinnon tarkastuksesta 17.5.2021).

3 Tilintarkastuslautakunnan arvio tilintarkastajan toiminnasta

3.1 Arvio KHT B:n toiminnasta – tilinpäätöksen liitetietojen tarkastaminen

Sähkö Oyj:n tilinpäätöksen 31.12.2021 liitetietojen mukaan ”yhtiö suojautuu sähkön hinnan muutoksilta sähköjohdannaisopimuksilla, joilla suojataan hankintaennusteisiin perustuvaa sähkön ostoa. Yhtiö hankkii liitetietojen mukaan kaiken fyysisen sähkön spot-hintaisena joko pohjoismaisesta sähköpörssistä, jossa yhtiöllä on johdannaispositio suoraan sekä välillisesti sisaryhtiönsä kautta. Tilinpäätös on laadittu perustuen siihen, että sähköjohdannaiset on tehty suojaustarkoituksessa. Sähkönsuojausten realisoituneet erät kirjataan tuloslaskelman sähkönhankintakuluihin. Suojaustarkoituksessa tehtyjen sähköjohdannaisien realisoitumattomia arvonmuutoksia ei kirjata kirjanpitoon, vaan ne esitetään liitetiedoissa.” Lisäksi tilinpäätöksen liitetiedoissa on esitetty johdannaisien määrät (MWh) ja arvot euroissa.

Johdannaisopimusten sitovuus Sähkö Oyj:n kannalta on ollut tärkeää yhtiön toiminnan tuloksen ja taloudellisen aseman kannalta. Sähkö Oyj:n tilinpäätöksessä esitetyt tiedot sähkön ostojen suojauksista eivät ole yhdenmukaiset KHT B:n 3.10.2022 Sähkö Oyj:n hallitukselle antaman lausunnon kanssa. KHT

B:n antamassa, 3.10.2022 päivätyssä lausunnossa Sähkö Oyj:n halliukselle todetaan, ettei Sähkö Oyj:llä ollut nimissään yhtiön tilinpäätöksen 31.12.2021 liitetiedoissa esitettyihin sähkön suojauksiin liittyviä suojaussopimuksia.

Tilintarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan sähkön suojauksina olleet johdannaissopimukset ovat olleet Sähkö Oyj:n Ruotsissa rekisteröidyn sisaryhtiön Sähkö Ab:n nimissä. Sähkö Oyj:llä ja Sähkö Ab:lla ei ole ollut kirjallisia, sitovia sopimuksia suojausten käytöstä.

Sähkö Oyj:n sähkön ostojen suojaus Sähkö Ab:n johdannaissopimuksilla on perustunut pelkästään noudatettuun käytäntöön. Sähkö Oyj:n kirjanpito ja laskutus osoittavat, että sisaryhtiön Sähkö Ab:n tekemät suojaukset ovat toimineet konserniyhtiöiden välisinä veloituksina ja hyvityksinä. Suojausjärjestelyä ei ole esitetty tilinpäätöksen liitetiedoissa. Tilintarkastusdokumentaation mukaan KHT B on tilintarkastuksessa käynyt läpi kirjanpitokäytännön, josta ilmenee, että Sähkö Oyj on laatinut kuukausittain realisoituneista eristä laskun Ruotsin yhtiölle. KHT B on varmistanut tilinpäätöstarkastuksessa liitetiedoissa esitetyt tiedot (MWh ja euromäärät) sähkönhankinnan suojauksista liitetietosisiteisiin.

Tilintarkastuslautakunta katsoo, että KHT B:n tarkastustoimenpiteet ovat riittämättömiä. Noudatettu kirjanpito- ja laskutuskäytäntö ja liitetietosisitteet eivät tilintarkastuslautakunnan mielestä ole riittävää tilintarkastusevidenssiä suojausten ja niitä koskevien tilinpäätöksen liitetietojen asianmukaisuudesta.

Tilintarkastuslautakunta toteaa, että Sähkö Oyj:n tilinpäätöksessä esitetyt liitetiedot "Sähkön oston suojaukset" ovat virheelliset, koska sähkön ostojen suojaukset johdannaisella eivät ole olleet Sähkö Oyj:n suojauksia, vaan toisen konserniyrityksen Sähkö Ab:n suojauksia. Tilinpäätöksen lukija ei saa tilinpäätöksestä oikeita ja riittäviä tietoja siitä, että johdannaissopimukset eivät ole todellisuudessa olleet Sähkö Oyj:n sopimuksia. KHT B:n olisi pitänyt tilintarkastuksessa huomata virheellinen tieto Sähkö Oyj:n liitetiedoissa tämä ja ottaa se huomioon raportoinnissaan. Kyseinen seikka liitetiedoissa on jäänyt häneltä huomaamatta. KHT B on tarkastanut johdannaissopimukset ja tilinpäätöksessä niistä esitetyt tiedot puutteellisesti. Hänellä ei ole ollut johdannaissopimusten tarkastamisesta riittävä evidenssiä vakimuotoisen tilintarkastuskertomuksen antamista varten. KHT B on menetellyt hyvän tilintarkastustavan ja siten tilintarkastuslain vastaisella tavalla.

3.2 Arvio KHT B:n toiminnasta –oman pääoman riittävyyden tarkastaminen

Sähkö Oyj on ollut julkinen osakeyhtiö (oyj). Osakeyhtiölain (624/2006, OYL) 20 luvun 23 §:n 3 momentin mukaan osakeyhtiön hallituksen on viipymättä laadittava tilinpäätös ja toimintakertomus yhtiön taloudellisen tilan selvittämiseksi, jos julkisen osakeyhtiön hallitus havaitsee, että yhtiön oma pääoma on alle puolet osakepääomasta. Jos yhtiön oma pääoma on taseen mukaan alle puolet osakepääomasta, hallituksen on viipymättä kutsuttava yhtiökokous koolle päättämään mahdollisista toimenpiteistä yhtiön taloudellisen aseman tervehdyttämiseksi. Yhtiökokous on pidettävä kolmen kuukauden kuluessa tilinpäätöksen laatimisesta.

KHT B:n olisi pitänyt tilintarkastuksessa havaita, että yhtiön oma pääoma on tilinpäätöshetkellä 31.12.2021 ollut alle puolet osakepääomasta ja ettei hallitus ollut ryhtynyt OYL 20:23.3:ssa mainittuihin toimenpiteisiin. KHT B:n olisi pitänyt tuoda asia esiin raportoinnissaan yhtiön hallitukselle ja viimeistään huomautuksella tilikaudelta 1.1. – 31.12.2021 antamassaan tilintarkastuskertomuksessa 26.4.2022 (TTL 3:5.5).

Tilintarkastuslautakunta toteaa lisäksi, että Sähkö Oyj:n tilinpäätökseen 31.12.2021 on kirjattu 1,2 M€:n suuruinen pääomalaina, jota ei kuitenkaan ole maksettu Sähkö Oyj:lle tilinpäätöshetkeen mennessä. Maksamaton pääomalaina on merkinnyt sitä, että yhtiön oma pääoma on ollut kokonaan menetetty tilinpäätöshetkellä 31.12.2021. Pääomalaina on tullut Sähkö Oyj:n pankkitilille ennen kuin KHT B on 26.4.2022 antanut tilintarkastuskertomuksen. Tämä seikka ei kuitenkaan poista tilinpäätöksen tehdyn kirjauksen virheellisyyttä. KHT B ei ole tilintarkastuksessaan huomannut tai puuttanut virheeseen.

Tilintarkastuslautakunta katsoo, että KHT B on toiminut asiassa tilintarkastuslain ja hyvän tilintarkastustavan vastaisesti antaessaan tilikauden 2021 tilintarkastuskertomuksessa virheellisen

lausunnon yhtiön tilinpäätöksestä ja laiminlyödessään huomauttaa tai muuten raportoida yhtiön johdolle velvollisuudesta ryhtyä osakeyhtiölaissa (20:23.3 §) määrättyihin toimenpiteisiin yhtiön oman pääoman määrän alittaessa tilinpäätöksessä 31.12.2021 puolet yhtiön osakepääomasta ja siitä, että tilinpäätökseen oli kirjattu 1,2 M€:n suuruinen pääomalaina, jota ei ollut maksettu tilinpäätöshetkellä.

3.3 Arvio KHT B:n toiminnasta – hallinnon tarkastus

Sähkö Oyj:n johto on ollut velvollinen toimimaan huolellisesti yhtiön edun mukaisesti tehdessään sähkön ostoja ja myyntejä koskevia sitoumuksia ja huolehtimalla asianmukaisesti ostoja koskevista suojauksista. Sähkön ostoja koskevien suojausten tekeminen on ollut osa johdon huolellista toimintaa. Lisäksi johto on ollut velvollinen tuomaan toimintakertomuksessa esiin yhtiön tulevaan toimintaan liittyviä epävarmuustekijöitä.

Tausta-aineiston mukaan KHT B on keskustellut johdon kanssa suojauksista ja kirjallisten sopimusten tarpeellisuudesta. KHT B:llä ei kuitenkaan ole ollut evidenssiä siitä, että Sähkö Oyj:n sähkön ostot olisivat olleet suojattuja esimerkiksi sitovin kirjallisin sopimuksin. KHT B:n dokumentaatiosta ei käy ilmi, miten hän on riittävästi varmistanut johdon toiminnan huolellisuuden sähkön ostojen suojaamisessa. Tarkastusevidenssin hankkiminen on tältä osin puutteellista. KHT B on menetellyt hyvän tilintarkastustavan ja siten tilintarkastuslain vastaisella tavalla.

3.4 Arvio Tilintarkastusyhteisö A:n toiminnasta

Tilintarkastuslakiin perustuvassa tilintarkastajien valvonnassa vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaan tilintarkastusyhteisön on vähintään tarjottava sen palveluksessa olevalle tilintarkastajalle riittävät resurssit toimeksiannon suorittamista varten sekä tuettava ja valvottava tilintarkastajan toimintaa.

Tilintarkastuslautakunta katsoo, että Tilintarkastusyhteisö A:n olisi ollut perusteltua kiinnittää enemmän huomiota toimeksiannon riittävään resursointiin ottaen huomioon, että kyse oli uudesta toimeksiannosta, jossa oli monimutkaisia kirjanpitokäytäntöjä ja että toimeksianto oli saatu vasta tarkastettavan tilikauden loppupuolella 15.9.2021.

Tilintarkastuslautakunta kuitenkin toteaa, ettei Tilintarkastusyhteisö A:n toiminnassa Sähkö Oyj:n tilintarkastuksessa tilikaudelta 1.1.–31.12.2021 ole ilmennyt hyvän tilintarkastustavan vastaista menettelyä.

4 Yhteenveto

PRH:n tilintarkastusvalvonta katsoo, että KHT B on edellä kappaleissa 3.1. - 3.3 kerrotuin tavoin toiminut tilintarkastuslain ja hyvän tilintarkastustavan vastaisesti, joten tilintarkastuslautakunnan on määrättävä hänelle tilintarkastuslain 10:1-3:ssa tarkoitettu seuraamus. Tilintarkastusyhteisö A:n toiminta ei anna aihetta toimenpiteisiin.

5 Seuraamuksen määräämisessä huomioon otettavat seikat

Tilintarkastuslautakunta ottaa seuraamuksesta päättäessään huomioon tilintarkastuslain 10 luvun 7 §:n mukaisesti kaikki asiaankuuluvat seikat. KHT B:n moitittava menettely ei ole vähäinen, koska hänen moitittava menettelynsä liittyy sähkön ostojen suojaamisen tarkastamiseen, joka on ollut yhtiön toiminnan menestyksen kannalta keskeinen seikka. Riskiperusteisen lähestymistavan kannalta sähkön ostojen suojausten tarkastaminen on ollut tilintarkastajalle tärkeä tehtävä. Tilintarkastuslautakunnan moitteet kohdistuvat KHT B:n antamaan tilintarkastuskertomukseen, jonka vakiomuodolle KHT B:llä ei ole ollut riittävää evidenssiä. Tilintarkastajien valvontakäytännössä tilintarkastuslautakunta suhtautuu tilintarkastuskertomuksen virheisiin ankarasti. KHT B ei ole aikaisemmin saanut seuraamusta tilintarkastuslautakunnalta. Vaikka asian käsittely tilintarkastusvalvonnassa on kestänyt kauan ja vaikka KHT B on toimittanut häneltä pyydyt selvitykset yhteistyökykyä osoittaen, tilintarkastuslautakunta katsoo, ettei huomautus ole riittävä seuraamus, vaan hänelle on annettava varoitus.

Sovelletut säännökset

Perusteluissa mainitut ja tilintarkastuslaki (1141/2015) 1 luku 1 §, 3 luku 5 §, 7 luku 5 §

Muutoksenhaku

KHT B:llä ja Tilintarkastusyhteisö A:llä on oikeus hakea tähän päätökseen muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen.

Päätökseen osallistuneet tilintarkastuslautakunnan jäsenet

Pekka Timonen (puheenjohtaja), Ari Ahti (varapuheenjohtaja), Antti Fredriksson, Eeva-Lotta Kivelä, Sari Koivisto, Pasi Päällysaho, Janne Ruohonen, Anders Tallberg ja Tiina Toivonen

Vakuudeksi

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

Tilintarkastuslautakunta
Pekka Timonen
Tilintarkastuslautakunnan puheenjohtaja

Pasi Horsmanheimo
Esittelijä
Tilintarkastusvalvonta

Liite Valitusosoitus